Q. D. B. V.

IVS AVGVSTI IN ITALIAM

publice ediſſeret,

PRAESIDE

CONRADO SAMVELE SCHVRZFLEISCHIO,

PROF. PVBL.

THEOPHILVS AGRICOLA, RATISBONENSIS,

In Auditorio Maiori,

AD D. APRIL.

A. cIↃ IↃc XCVII.

CVM PRIVILEGIO SEREN. EL. SAXON.

Diſputatio II.

LIPSIAE, Apud NICOLAVM SCIPIONEM.
cIↃ IↃc XCIIX.

I.

REgnum Italiae condiderunt Langobardi, qvibus ob pertinaciam domitis, atqve ob perfidiam debellatis, summa eius regni potestas ad Germanos delata est, sublato extinctoqve regendi iure, qvod Langobardici Reges usqve ad Berengarii II. tempora habuerunt.

II. Ex qvo enim Rex Italiae Berengarius II. se filiumqve Adelbertum Ottoni magno, Germanorum Regi, permisit, regnumqve ab eo clientelari titulo, et fide iureiurando obligata, suscepit, regni illius ratio vehementer mutata est, ut Rex non suo iure regeret, sed Ottonis magni concessu beneficioqve regno praeesset, eiqve ut domino, summam rerum adepto, iuxta cum filio Adelberto, deinceps teneretur. *Qvod rationibus, auctoritatibus et exemplis confirmare licet ex Luitprando, illorum temporum aeqvali, VVittikindo Corbeiensi, Auctore supplementi Reginonis, et inter recentiores Carolo Sigonio de regno Italiae lib. IV. Qvem in Germanicum sermonem convertit Georgius Nigrinus, et annotationes adiecit, sed qvae gravitati scriptoris non respondent, omnino autem declarant, eum in Caesarea et regia Italiae iura aliqvoties iniqvum fuisse.*

III. Neqve vero in hoc regno, ante Ottonem M. Regum arbitria valebant, sed proceres sacri profaniqve, lapsis in Italia rebus, qvod per desidiam et *derelictionem* Francorum contigit, eam pepererunt sibi et confirmarunt auctoritatem, ut cum Regibus de immunitate privilegiisqve servandis paciscerentur, qvi perfidia Berengarii, promissa et pacta

violantis offensi, ad unum omnes sese Ottoni M. subiecerunt. Haud obscure *auctor historiae Beneventanae* indicat, regni Langobardici proceres, priusqvam Regi Berengario renunciarent obseqvium, ei, nisi regno cederet, filiumqve succedere sibi pateretur, denunciasse, *regnum extero Regi commissuros*, id est, translaturos et tradituros, qvod aliqvanto post evenit.

IV. Idcirco huius regni Ordines testati sunt, regnum hoc non esse in Regum patrimonio, et proceres a cura et consortio reipublicae non exclusos, qvippe eo loco habitos, ut non modo constituere et creare Reges, verum etiam, si leges regni violarent, auferre iis dignitatem, et adimere regnum possent. In qvo convenit Sigonio cum scriptore historiae Beneventanae, qvum tradit, summum regni urbisqve Mediolanensis Antistitem, *de more concilium vocasse, atqve ex omnium, qvi freqventes convenerant, sententia regnum Berengario atqve Adelberto abrogatum, ad eum* (Ottonem M.) *detulisse, ipsumqve in aede D. Ambrosii urbana, magno apparatu caeremoniaqve inunxisse, consecratumqve ferrea* (ex vulgi opinione) *corona condecorasse. c.l. de regno Italiae.*

V. Sed deiectis deletisqve Langobardorum Regibus, regnum illud auspicio Ottonis M. in patrimonium gentis, nationisqve Germanicae redactum est, et mutato sic rerum statu, Optimates Langobardici iure constituendi Regis exciderunt. Qvo novae potestatis regiae argumento Otto M. in tabulis A. DCCCCLXII. editis *regnum proprium* nominavit, propterea qvod suis et Germanorum armis opibusqve acqvisivit, et pleno perpetuoqve iure nationi Germanicae addixit, et aeterno foedere coniunxit, adeo ut nunqvam deinceps ab Italis repeti, multo minus a Germanis, qvorum sangvine partum est, ad aliam externamqve nationem transferri, aut qvoqvomodo abalienari qveat.

VI.

VI. Qvin idem, qvi primus inter Germanos hoc regnum obtinuit, Otto Magnus, iam ante decretum a proceribus de transferendo factum, ius eo in regno habuit, postqvam Berengarius, eiusqve filius clade sua eo redacti fuerant, ut victori se permitterent, fidemqve astringerent, et iureiurando interposito confirmarent. *VVitechindus annalium III. qvem secutus est Sigonius, et scriptores etiam Germanicos evolvit.* Hac ergo lege pater et filius regnum ab Ottone receperunt, ut nomine huius beneficii, clientelare ei obseqvium iurati profiterentur. Accidit postea, ut promissi tam sancti immemores, spreta iurisiurandi religione, Ottonis dignitatem laederent, cui in Italiam reverso obsistere non poterant, viribus et consilio destituti. Igitur Ottoni regnum vindicaturo, regni illius proceres, conventu habito, assensi sunt, regiqve declarato, fidem obstrinxerunt. Otto perfidiae et perduellionis poenas ab utrisqve repetiit, ob eamqve causam regno mulctavit. His argumentis tota rei gestae ratio continetur, iustitiaqve Ottonianae animadversionis comprobatur.

VII. Qvare non est, cur exqviramus, utrum Otto sibi, an Germaniae regnum istud acqvisiverit, qvando haud negari potest, maximum in eo acqvirendo Ottonis fuisse momentum, qvippe qvi auspicio ductuqve suo, nullum laborem periculumqve recusans, neqve opibus suis parcens, acqvisivit, ut familiae, qvoad superesset, ratio haberetur, nec tamen a Germania, cui summae fortitudinis fructus constabat, divelleretur. Nam dignatio *primi acqvirentis* hoc merito exposcebat, ut non temere familia eius negligeretur, cui novum amplumqve regnum, qvod *Viridarium Imperii* dicitur, natio Germanica acceptum ferret. Qvoniam vero hoc regnum virtute et impendio maiorum, viribusqve adeo et opibus Germanorum acqvisitum est, prorsus ita cum Germania coaluit, ut labente Ottonum familia, regnum illud nihilominus penes Germaniam

esset, et Regis Italiae imponendi ius, regniqve in universum constituendi potestatem soli Germani haberent. Alioqvin rebus meritisqve Ottonis Magni conveniebat, ut eius familia non deteriori conditione esset, qvam Karolina, qvae ante Reges Langobardicos et Germanos, etiam iure hereditario regnum Italiae tenebat.

VIII. Ceterum ab hoc tempore, qvo Otto M. regnum Italiae suscepit, consensus procerum Italicorum non erat necessarius, nec modo non in eligendo Rege, sed etiam in constituendo regni statu negligebatur. Ottonis enim in eo regno successores, regia potestate, qvam is fundavit, praefuerunt, et regni negotia libere moderati sunt, non expectatis procerum suffragiis, qvae Germanis rerum potientibus, nullum ibi, ne in Comitiis qvidem, pondus habuerunt. Hoc movet, ut ab eorum sententia discedam, qvi existimant, *Ordinum in Italia consilium et consensum in Comitiis reqvisitum fuisse. Apud Io. Schilterum, virum eximium, et iureconsultum accuratum, instit. I. Publ. l. XV. 4.* Nam Germani praeterqvam qvod suo iure, et suapte auctoritate Regem Italiae constituunt, proceres qvoqve Italicos Regi ab se constituto astringunt, legibusqve in Germania latis complectuntur. Illud vero est insigne documentum iuris, qvod Germania in regnum Italiae habet, eiqve Regem imponit, et leges praescribit, litesqve Principum summo iudicio disceptat ac decidit. Aliqvid huius ostendunt formulae capitaqve pactorum, cum Imperatore nuper electo conventorum, praesertim qva ad Sabaudiae et Mantuae, Mutinaeqve Duces spectant, et vero ibi temperamentum potestatis speciatim declarant.

IX. Nihil vero impedit, qvin Principes consilium dederint, et cum Regum suorum voluntate consenserint, dummodo in ea conditione manerent, ut latis legibus se subiicerent, et leges qvoqve sine eorum consensu fierent, neqve ipsorum dissen-

ſenſu decreta regia infirmarentur. Hoc enim iure uſi ſunt Ottones, eorumqve ſucceſſores, atqve in repugnantes ſibi ac reſiſtentes,tanqvam in perduelles, animadverterunt. Qvae Regum poteſtas tam firma fuit, ut proceres qvoqve non tractuum ſuorum ſe dominos, ſed *nomine Regis miniſtros terrae* ſe dicerent, et non tam clientes ac beneficiarios proceres,qvam *uſufructuarios* ſe agnoſcerent et faterentur. Qvod de Regulis Mediolanenſibus, qvi *Vicecomites* appellati ſunt, *tradit Albertus Argentinenſis in Chronico ad A. MCCCLIV.*

X. Nondum ergo regia auctoritas in Italia, nedum in praecipua eius regione Mediolanenſi, exoleverat, ſed, conſtitutis paſſim Vicariis et *Poteſtatibus*, mandata Regum, etiam poſt magnum illud ac fatale interregnum, et Rudolphi Habsburgii tempora, in urbibus et provinciis curabantur. Sed Galeacii, annitentibus praecipue Luzelburgicis, opibus cumulati, in eam ſe extulerunt altitudinem, ut Imperatoribus, per qvos creverunt et evecti ſunt, formidoloſi fierent, et poteſtate cum titulo aucta, imperante Venceslao, prope ad Italiae dominatum aſpirarent. *Io. Nauclerus Chronograph. Vol. II. c. gener. 47. Theodoricus Niemius l. IV. c. 33. Nemoris Vnionis. Praeter hos ſcriptores Itali Villanius, Corius, Ripamontius, qvi Galeaciorum conſilia, artes, inſtrumenta, ambitionis et potentiae aperuerunt. Addendus eſt Machiavellus hiſtor. Florentin. l. I. et l. III.*

XI. Vix altius repetendum eſt initium imperii civilis Italiae Principum, qvod ratione qvadam ſummo imperio reſpondet, et *territorii* nomine definitur. In qvo redarguenda eſt Luzelburgicorum, Caroli IV. et Venceslai indulgentia, qvod dandi et concedendi modum exceſſerunt, Vicariis ducibusqve hereditaria lege conſtitutis, contra primi acqvirentis ſententiam, in regno iure belli parto, et in ea ſigillatim provincia, qvam Otto ſibi iure proprio addixerat,

co-

eodemqve titulo successoribus regendam tenendamqve reservarat. Qvae causa fuit graviter conqverendi Niemio, non sine stomacho scribenti. *VVenceslaus Rex patrizando* (patris prodigalitatem imitando) *nobilissimam ac famosissimam provinciam* Lombardiae (vero et antiqvo nomine Langobardiae) *qvam ipse Otto magnus Augustus Viridarium imperii appellavit, et eidem Imperio singulariter incorporavit* (arctissime coniunxit) *ut per Imperatores, et Reges Romanos* (Reges Romanorum Romae, aut Romanae ditionis urbe non consecratos) *qvi essent pro tempore, iure proprietatis perpetuo* (nullo principe interposito, qvi ius regendi clientelare, summoqve Regis imperio devinctum habeat) *etiam qvodammodo separando ab imperio* (non divellendo, aut dissolvendo imperii nexum, sed regimen duntaxat mutando, qvod iure magistratus antea Vicarii imperiales in Langobardia habuerunt, et concedendo ius beneficiarium, dominiumqve utile constituendo) *in optimo foro vendidit tyranno*, nempe Ioanni Galeacio, qvi praecipuas Italiae urbes, Veronam, Vicentiam, Patavium, Perusium, Assisium, Pisas, in potestatem suam redegit, sublatoqve *Bernabove* patruo, ac devictis Scaligero et Carrario, totum Insubriae principatum in ditione habuit, atqve in Etruriam et Vmbriam fines protulit, Mantuanumqve sibi obnoxium reddidit, in eoqve Imperatoris, qva Regis et domini, auctoritatem neglexit, atqve ab officio patris et patruorum discessit. *Iosephus Ripamontius hist. Mediol. decad. III. lib. 3.*

XII. Haec Galeaciis via patuit, qva ad hereditarium Insubriae principatum pervenerunt, qvorum casu, simul ut Ioannes Galeacius obiit, finitimi erecti, et exemplo incitati, praefecturas et vicarias dignitates cum perpetua, sed Regibus devincta, potestate commutarunt, nec praesides provinciarum, et magistratus, sed principes facti, comitesqve evecti,

et *Mar-*

et *Marchiones* appellati, hinc maiori potentia et auctoritate Duces renunciati, tum *Vicecomites* qvoqve ritu et pompa apud Italos insolente, cum nomine ducis, et iure qvod ad posteros transit, creati, qvorum primus in tantae possessionem auctoritatis inductus, et solenniter inauguratus est Ioannes Galeacius, misso eam ad rem Benessio, qvi Venceslai, summi Italiae Principis, beneficiariiqve domini personam sustineret. *Ripamontius c. l. p. 257.* Vere igitur meritoqve a Venceslao ducitur principium imperii civilis, in Italia constituti, at summo devincti, et a regio temperatione qvadam dependentis. Qvanqvam alii a Carolo IV. arcessere malunt, qvi *Vicecomitem* instituit Galeacium, et concessa hac dignitate, supra ceteros extulit per Italiam vicarios, sed eam potestatem, qvae complexu suo omnia regionis iura, sub una et summa potestate continet, ac in *territorii* fines descripta, trito hodie vocabulo *superioritas* dicitur, demum Galeacii filio, Ioanni Galeacio, Venceslaus novo in Italia more est impertitus. Neqve illis assentior, qvi hoc exemplo ducti putant, ius illud, qvod regionem potestate, regno devincta, complectitur, ex Italia traductum fuisse in Germaniam, propterea qvod Germani huius possessionem dignitatis multo ante adepti sunt, et inde ab ultimis regni initiis, ius paciscendi cum Regibus sibi vindicarunt. Contra Italiae proceres Ottoni M. et successoribus eius subiecti, Germanis de se statuendi potestatem permiserunt, ex eoqve tempore sui iuris esse desierunt.

XIII. Postea rebus, labente republica, turbatis, viribusqve regnantium inclinatis, alii post alios potentiam sibi conflarunt, et maiora qvaedam iura affectarunt sensim atqve usurparunt, nec tamen simul et universe statim obtinuerunt; qvaedam concessu Regum, qvaedam patientia ipsorum compararunt, inprimis ad ius numi cudendi, atqve ad vectiga-

lium exigendorum poteſtatem aſpirare coeperunt. Idcirco Fridericus, Aenobarbi cognomine appellatus, inſtauravit dignitatem priſtinam, et auctoritatem regiam, illuſtri Ottonum exemplo, confirmavit, reductis ſtabilitisqve iuribus, qvae per temporum iniuriam neglecta, aut imminuta videbantur. Teſtis eſt locupletiſſimus *Radevicus*, in conventu publico iura regni vindicaſſe, proceresqve iuſſis Friderici obtemperaſſe, et omnia, qvaecunqve ad ſe traxerant, reddidiſſe. *Lib. II. cap. 5. de geſtis Frider. I.* Nihilo ſecius paruerunt urbes, et iudicio Regis acqvieverunt, ſpeciatim Mediolanenſes et Ligures *apud Guntherum, Ligurini lib. IIX. Otto Sanblaſianus in appendice Chronici Ottonis Friſingenſis cap. XIV.* Ingenue is, qvem paulo ante nominavi, Radevicus; *ſuper iuſtitia regni* (Italici) *et de regalibus* (ducatuum, marchiarum, Comitatuum, Conſulatuum, item monetae, teloniorum, vectigalium) *qvae longo iam tempore* (uſurpata non uſucapta) *ſeu temeritate pervadentium* (nullo conceſſionis regiae titulo habentium, et aliena invadentium) *ſeu neglectu Regum Imperio deperierant* (non penitus extincta, ſed turbata bellis factionibusqve Italia, vi doloqve intercepta) *ſtudioſe differens* (deliberans et reſtitutionem flagitans) *cum nullam poſſent invenire defenſionem excuſationis* (cauſa ceciderunt, nec titulum docere potuerunt) *tam Epiſcopi, qvam primates, et civitates uno ore, uno aſſenſu, in manum Principis* (Imperatoris et Regis Italiae) *regalia reddidere*, exceptis duntaxat iis, qvi donatione beneficioqve Regum ſe, ſalvo ſummi imperii iure, tuebantur. *c. l.* Qva de cauſa Imperator legum peritos conſuluit, auditisqve eorum rationibus et ſententiis, abalienata *regalia* poſtliminio et plene recepit, reditusqve eo nomine debitos aerario addixit, et poteſtate regia Italiae negotia conſtituit, mandataqve promulgavit. In tabulis eqvidem *praecepti imperialis* formula ante oculos obverſatur, qvae ſummum Regis imperi-

um

um notat, qvia Imperatores Augusti regio titulo Italiam habent, qvamvis eo, salvis regni Italici iuribus, non utantur, more seculorum veterum, qvae titulorum parciora erant, et in uno Imperatoris Augusti titulo, ut qvi sanctitate et splendore omnes Regum titulos vinceret, acqviescebant; in iuribus autem privilegiisqve *imperiali auctoritate* concedendis, regnum qvoqve exprimebant, et *imperiali beneficio, ac regni nomine regalia* possideri testabantur, *in tabulis passim, et apud Radevicum cit. loco.*

XIV. Verum dignitates illae eminentes, et iura, qvae *regalium* appellatione iampridem curia insignivit, nondum ea tempestate universam ditionem complectebantur. Certis enim definitisqve partibus constabant, neqve ad eam maturitatem pervenerant, ut tantam potestatem absolverent, qvanta qvidem *territorii* nomine continetur. Clarum certumqve huius rei documentum est, qvod diu post Friderici I. excessum, Henricus Lucelburgicus, Imperator huius nominis VII. ius numi cudendi seorsim ab aliis iuribus concessit, qvod scriptum reliqvit *Conradus Vecerius, Spinulae,* inqvit, *Marchioniqve Montisferrati cum alia dignationum genera, tum ius monetae cudendae tribuit, apud Vrstisium in vita Henrici VII.* Non hic ius, qvod potestate *territorii* definitur, attributum est, nec dominium, aut iurisdictio per omne *territorium* patens concessa, propterea qvod speciatim *ius monetae* indicatur, neqve ultra fines, qvibus *concessio* illa circunscribitur, proferri debet. *Dignationes* qvoqve non afferunt ius in *territorium,* sed ad munia et honores spectant, ab ea tamen potestate et *sublimitate,* qvae *superioritas* dicitur, seiunctos.

XV. Ducatus, *Marchiae,* Comitatus, non eo, qvo postea, nexu proceribus astringebantur, sed vicaria qvadam ac praefinita potestate regebantur, et Regum voluntate be-

neficioqve, fine iure *territorii*, conferebantur, atqve adeo fine *regalibus*, qvae *territorium* depoſcit et continet, poſſidebantur. Deinde ceſſavit haec regendi ratio, et praefecturis in dominia verſis, dignitates illae cum *territoriis et regalibus* copulatae ſunt, ac perpetuae fieri coeperunt. Nec tamen defuerunt, qvi dominatum concupiſcerent, et adminiſtratione abutentes, multa ſupra conditionem ſuam captarent. Ecelinus, qvem Gvelphicarum ſcriptores partium odio habent, antiqvas Italiae urbes pro Imperatore rexit, nec alia, qvam vicaria poteſtate functus eſt, atqve ad curanda et conficienda Imperatoris mandata ſe aſtrinxit, cum apud eum de adminiſtrationis vitio deferretur. Tunc ait. *Mandata D. Imperatoris* (Friderici II.) *firma mente tenebo. Antonius Godus. Chron. p. 47.* Qvem alii tyrannum vocant, etiamſi pro iure Imperatoris regio bellum geſſerit, defectionemqve urbium acriter caſtigarit. *Monachus Paduanus Chron. lib. I. Nicolaus Smeregus Chron. p. 59. qvi factioni Gvelficae ſtudent, qvos incaute alii, maxime recentiores, et Muretus inſuper metachronismum committens, ſeqvuntur.* Erat qvidem Ecelinus vehemens, et ulciſcendo nimius, ſed Imperatoris partes ſecutus, et Gvelfico nomini infenſus pariter inviſusqve. Haud aliter cum Palavicino actum eſt, qvi pari conſtantia Gvelfis, ac ſociis eorum Ateſtinis reſtitit, nec modo nihil de regio Imperatoris iure detraxit, ſed qvoqve ſummam eius in regno Italiae auctoritatem defendit, et ut Paduanus loqvitur, *coepit Ecelini veſtigia imitari, Chron. lib. II. fin.* Nec vero urbes factionibus turbatae, a regno ſe disiunxerunt, cum vicariis Regum imperiis, *ſalvo erga Reges vinculo*, obniterentur. Qvod tempore Gvidonis Turriani evenit, contra qvem Vrbs Mediolanenſis, excito e Germania Henrico VII. auxilium imploravit, eumqve liberatorem et vindicem expetiit, et accepit.

pit. *Calchi Continuator Ripamontius decad. III. lib. I. p. 60.*

XVI. Habet adeo Italia unum Regem, et unum dominum, iudicemqve summum, cuius imperium per universam patet Italiam, regni iure constitutam. Qvo tenentur omnes Italiae Principes, et urbes a principum dominio exemptae eodem obligantur, atqve ut *naturali domino* suo devinciuntur, iure nimirum per Ottonem M. fundato, perqve Fridericum Aenobarbum solenniter instaurato, qvod constante Italiae regno manet, et soluto clientelae nexu, remissoqve huius nomine sacramento, nunqvam solvitur, nec mutatur, argumento perpetuae et indissolubilis, qvae ex illo imperio oritur, obligationis. Hanc profitentur Legati Vrbium, et summae Regum potestati se subiectas esse testantur. *Tui sumus, te dante provinciam, urbesqve regimus: tibi pecunia et milite, ubi opus est, praesto sumus.* Hinc non modo *Dominum* appellant Caesarem, sed et *naturalem Dominum* agnoscunt, *et reditus, iustitiae administrationem, libertatem* (certam et circunscriptam) *non indita* (qvam naturalis subiectio respuit) *sed data* (concessa et donata) *non usurpata* (sine fraude et vitio qvaesita) *sed a Caesaribus accepta iactamus*, id est, bono titulo, nec iure Imperii delibato, nos possidere gloriamur: *apud Antonium Possevinum, omnino haec recte ex Actis Friderici I. et Radevici historia colligentem, Gonzagae lib. II. p. 133.*

XVII. Qvare nihil summo Regum imperio ademptum est, ne tunc qvidem, cum intestinis procerum dissidiis Italia laboraret. Rudolphus I. eam non ingressus est, qvod rerum Germanicarum satagens, regnum illud per vicarios regebat, et consilio plus, qvam armis pro illo tempore efficiebat. Albertus bello civili impeditus, cis Alpes substitit, et pristino in statu omnia reliqvit, certe nullam regii imperii partem ven-

didit, aut abalienavit. Post utrumqve Henricus VII. iure suo usus est, et auctoritate regia urbium controversias decidit, factiones compescuit, et urbibus rectores dedit, vicariosqve instituit, Gvidonem Turrianum, dominatui inhiantem, ad privatam conditionem redegit, Matthaeum *Vicecomitem* sibi obseqventem habuit, sed postea suspectum exilio mulctavit, eumqve, conciliante *Garbiniatensi*, restituit, atqve hoc deinde initium et gradus fuit ad potestatem vicaria maiorem, qvam ea occasione Galeacii, salvo Regum iure, obtinuerunt. Adhuc supersunt *Imperatorum epistolae, ad Vicarios et urbes regni Italici perscriptae*, summi vim dominii comprobantes, ut vel harum documento purgetur Rudolfus, huius nominis primus, et prodigalitatis, qvam recentiores nullo idoneo teste memorant, absolvatur. *Langobardia* propria, qvae verum et vetus, imo praecipuum huius regni membrum est, Henricum Caesarem trans Alpes venientem libenter suscepit, et fide officioqve cultum, in primario urbis Mediolanensis templo Regem inauguravit. V. *Corius*, *Vecerius*, *et Ripamontius*. Inde Apennini iuga transcendit, et emendato Langobardiae statu, urbes provinciales obiit, et ius regium confirmavit. *Liguria*, qvae a Varo fl. ad Macram patet, Henrico obediens fuit, huiusqve caput Genua eum *principem dominumqve* appellavit. *Apud Vecerium d. l.* Fatetur qvidem *P. Bizarus*, urbem et universam Liguriam iurisiurandi sacramento se obstrinxisse Caesari, sed perperam tradit, primum hunc fuisse externum dominum, qvem Regem et *naturalem* dominum, cuius in ditione et potestate erant, appellare debuisset, eo modo, qvo aliae, et Regi obseqventes urbes, *Dominum nostrum*, summi regiiqve dominii argumento appellant, *Hist. Genuens. lib. V. p. 98.* Eodem iure *Sardinia*, qvae saepe suos mutavit dominos, et postremo ad Aragonios pervenit, Liguribus relicta, fiduciario nomine ab

Imperatore Ahenobarbo concessa. *Vb. Folieta hist. Genuens. l. II.* Nec vero *Tusciam* neglexit, qvam nobile Imperii membrum vocat *Petrus de Vineis l. V. ep. 126.* Ante alias Tusciae urbes, *Pisana* praepotens, et re navali florens, fidei inprimis suae, et religionis memor, R*egem accepit, dominumqve* consalutavit, *ut Vecerius affirmat.* Reliqva Etruriae oppida, qvae imperata non faciebant, officiumqve deserebant, ut perduelles mulctavit, et bello persecutus est, Castellionem Etruscam armis subegit, Corbonam Aretiumqve adventus sui fama terruit pariter ac inflexit, ut appropinqvanti obviam irent, mandataqve obedienter curarent. Iam Florentiae, expugnatis arcibus et castellis proximis, imminebat, reversusqve Pisas, severa in rebelles Tuscos edicta promulgabat, haud dubie executurus, si produxisset vitam. *Vecerius c. l. Tabulae apud Mussatum extant, in qvibus Tuscia inter subditas imperii* Rom*ani provincias numeratur, lib. XIII. de gestis Henrici VII. Caesaris.*

XIIX. Omnino res sacri imperii agitur, cuius iura servari par est, et, qvum necessitas postulat, vi armisqve defendi, hoc magis, qvod Imperatores sua potestate res Italiae constituunt, dummodo nihil auferri et abalienari patiantur. Qvo ex capite *Apulia* qvoqve Imperio obligata est, in cuius Regem Imperator lege perduellionis animadvertit, qvod foedus ad suam et Imperii contumeliam pepigisset, Tusciamqve Imperii provinciam, in factiones et studia partium distraxisset. Iure summae potestatis Imperator sententiam tulit, ac pronunciavit, Robertum Apuliae Regem, *ob laesam maiestatem Romani Imperii paterno regno, provincialiqve Comitatu excidisse. Vecerius in vita Henrici p. 72. Vrstisianae editionis.* Ante hunc *Nicolaus Specialis*, illorum scriptor temporum, et qvod caput rei est, Neti in Sicilia natus, de Roberto tradit, cum hostem imperii iudicatum, et causa cognita, criminis

atro-

atrocissimi damnatum. *Hic autem* (Henricus Imp.)*asserens Robertum Regem esse Vassallum Imperii, eum tanqvam contumacem, atqve suae imperiali coronationi apud eandem urbem* (Romam) *per Ioannem fratrem eius, et alios armata manu hostiliter, et multa effusione sangvinis obsistentem, pluresqve civitates et terras* (Etruriae, et aliqvas Lombardiae, Florentiam, Senas, Lucam, Pistorium, Bononiam, Cremonam, Brixiam) *ab imperio svasione multiplici revocantem, hostem reipublicae* (Imperii) *nominavit, et tanqvam reum criminis laesae maiestatis Caesareae sententialiter* (de consilii sententia, ut Vecerius) *condemnavit. Rerum Sicularum l. VII. c. 1.* Sententiam Pisis latam, in tertium decimum historiae librum retulit *Albertinus Mussatus, p. 70. seq.* Non hic tantum perfidia et simplex delictum, sed maximum illud crimen, qvod fidem simul et obseqvium solvit, describitur, cuiusmodi est *laesae maiestatis*, qvod non merus princeps beneficiarius, sed imperio subiectus committit. Duplicem hic personam sustinet Henricus, unam qva Imperator et Rex Italiae, alteram qva Rex transalpinus et Arelatensis; illius enim ratione Apuliam et Calabriam, huius argumento Comitatum Provinciae Roberto abiudicavit, et utroqve modo summam potestatem, qvamvis ex diverso habendi iure, haud obscure ostendit.

XIX. Praeterea hunc Imperatorem *Sicilia* propria, qvae trans fretum est, maximopere coluit, comiterqve habuit, et munere dato, pecuniaqve missa, ius agnovisse visa est, qvod Henricus VI. Hohenstauffius connubio qvaesitum, suo primum auspicio ad Romanorum imperium adiunxit. *Legati*, inqvit Vecerius, *a Rege Siciliae Friderico* (huius nominis II.) *mari deportati, donum aureorum millia viginti afferunt, foedus amicitiamqve petentes.* Cuius foederis ea ratio fuit, ut praecipuam Imperatori dignitatem relinqveret, et maie-

maieſtatis coniter conſervandae fundamento niteretur. Hoc iure Imperator Regem bello navali praepoſuit, et ſummum maris, qvod Italiam alluit, praefectum conſtituit, ut Robertum perduellionis reum infeſtaret, et regno everteret, ſuo et imperii nomine ultor futurus. In hanc ſententiam ſcribit auctor Siculus Specialis. *Friderico Regi, qvem iam praefecerat Admiratum* (Archithalaſſum) *imperii, bellum Roberto Regi indicere, atqve terram, qvam tenebat, invadere imperiali, qva fungebatur, auctoritate mandavit.* Qvae ſatis indicant, Fridericum adeo non oblitum eſſe priſtini Imperatorum iuris, ut contra ſuſciperet partes ab Imperatore ſibi demandatas, et huius adeo auſpiciis praeeſſet claſſi, qvod ſane aeqvo foedere fieri non potuiſſet.

XX. Cum vero haec belli navalis praefectura ad mare inprimis Tyrrhenum et inferum ſpectaret, tum de Adriatico ſubmonendum eſt, eius ratione Venetos Imperatorem adhuc reveritos videri; qvorſum pertinet Vecerii teſtimonium hoc loco non praetermittendum. *Idem Epiſcopus* (Genevenſis, Imperatoris Henrici VII. cognatus) *profectus Venetias, tributum pro vetere conſvetudine poſtulavit. Appulſo ingens honor habitus, adnumerataqve in tiaram Romanam talenta Veneta mille.* Qvod documento ſit, Imperatores ſummo dominio non tantum continentem regni Ciſalpini, ſed etiam *ſtagna Adriatica* et inſulas eius nominis complecti voluiſſe, et ut in aliis Italiae civitatibus, ſic Venetiis etiam ius ſibi reſervaſſe, cumqve ob inaugurationem Caeſaream expeditiones Romam ſuſciperent, annonam et pecuniam flagitaſſe, ac in omnibus immunitatum et privilegiorum conceſſionibus atqve confirmationibus ſigillatim excepiſſe *fodrum regale et conſvetum*, qvod nec ipſe Sigonius, veritate victus diffiteri potuit ac diſſimulare. Illud pro certo affirmandum eſt, Venetos ad haec uſqve tempora nihil in Continente Italiae ſibi vindicaſſe, nec

dum possedisse Continentis urbes, *Tarvisium, et Tarvisinam Marchiam, Patavium, Brixiam, Vicentiam, Veronam, Bergamum*, regno Italiae per vim subtractas, at nulla iuris cessione abalienatas. Qvod de Henrico satis constat, cuius edictum *per universas et singulas Lombardiae ac Marchiae Tarvisinae civitates exiisse, confirmat Mussatus l.V.*

XXI. Ergo Italia omnis, ne maritima qvidem excepta, a principio regni Karolini, et hoc sublato, ab initio Ottoniani, sub iure Imperii constituta est, cum parendi, et praestandi muneris, qvod imperanti debetur, obligatione, per leges et consvetudinem inducta, qvae tam firma est et stabilis, qvam ipsa haec potestas, unde vis obligandi proficiscitur, perpetua est, et semper manet. Etenim hoc regnum novis Germaniae auspiciis coeptum, non ex Carolino derivatum, neqve ex ruinis eius instauratum, et postliminio restitutum, neqve cum familia regnante, ut apud secundae stirpis Francos erat, sed cum natione, qvae nunqvam tota interit, nexum, atqve ex prima origine et contextu suo aestimatum, *originariae* Vrbis libertati officit, nec sui plane iuris et arbitrii relinqvit. Indicio huius rei sunt privilegia, qvibus maiestas agnoscitur, ab Imperatoribus concessa, et obligatio curandi res, ad iter Caesareum necessarias, qvae in annona et pensione, transituqve tuto praestando, consistebant, et redintegrata cum Lombardis ac Venetis pace, expressa Imperatoris stipulatione excipiebantur. Cuius formula confessionis extat *apud Sigonium de regno Italiae lib. XIV. p. 338.* Sed naves praebuisse non lego, maiori, ut colligere est, immunitatis argumento, qvod Pisanos tamen et Genuenses fecisse constat, cum urbes in continente addictius regerentur. Post Henrici tempora, maxime post annum MCCCXXC. victis ad Fossam Clodiam Genuensibus, et classe eorum viribusqve deletis, potentia navalis, et opes Vrbis auctae, contra vicinorum in continente robur infractum,

aut

aut aemulatione diſtractum, et exinde *fodrum regale et conſvetum* exigi deſitum, nunqvam tamen, nec Lucelburgicis regnantibus, urbi remiſſum et ceſſum, multo minus a Ruperto horum ſucceſſore alienatum, cuius adverſam apud Inſubres fortunam ſubſecuta qvidem eſt inſignis rerum commutatio, et Galeacios extulit, Venetosqve, patefacto iam in Lombardiam aditu, ad proferendos fines erexit. *Muſſatus lib. II. de geſtis Italicorum poſt Henricum VII.* Qvae tamen eiusmodi videntur eſſe, ut urbem ab antiqvo Italiae regno non prorſus excludant, ſed eam in conditione praeſtandi *fodri et conſveti* relinqvant, et in acqvirendo iure bonam fidem, in agnoſcendo veritatem expoſcant. Diuturna Caeſarum abſentia nullam Caeſarei Imperii ceſſionem indicat, nec priſtinum dominum mutat, qvamvis hac occaſione *novos Italia Principes, Gonzagas et Ateſtinos ſortita ſit, auctore Sabellico decad. II. lib. I.* Non tamen ideo poſiti ſunt extra fines regni, aut conſtituti extra ius Imperii, imo ne veri qvidem ac legitimi habiti ante conceſſionem et confirmationem Caeſaream, qvod de Franciſco Sfortia conſtat, qvem de ea cauſa *tyrannum et novum hominem* nominavit Fridericus III. (aliis IV.) Imperator. Agnovit deinde poſſeſſionis vitium, et affirmavit, *terram Lombardiae Caeſaris nomine ſe tenere, apud Aeneam Sylvium in hiſtoria Friderici III.* Eidem Imperatori fidem obſtrinxit Borſius, et impetrato Mutinae Regiiqve ducis titulo, obſeqvium devinxit, qvod *Aeneas Senenſis teſtatur.* Haec et alia iuris Caeſarei argumenta Vrbem admonent, ut maieſtatem Caeſaris minime negligat, maxime ob tractus et oppida continentis, qvorum nomine id fieri par eſt, ne in mala fide, qvae labem poſſeſſioni affert, conſtituatur. Nam qvae magiſtratibus et non dominis, aut dominis fiduciaria lege ſummae poteſtati devinctis erepta poſſidentur, neqve ullo voluntatis ſigno ceſſa intelliguntur, neqve inconſulto,

ſulto, nec refragante ſummo principe cedi alienarive poſſunt, haec omnia eius generis ſunt, ut poſſidentis animo religionem iniiciant, conſcientiamqve uſurpantis dubiam reddant, et transferendi adeo dominii facultatem non concedant. Sigismundus nihil praeter Patavii, Brixiae et Bergami *vicariatum* aſſignavit: Fridericus III. Romam profecturus, urbem tranſiit, et omni officio cultus eſt, cui Dux Franciſcus Fuſcarus *devotam populi mentem* commendatam eſſe voluit, *qvod ſigillatim annotavit hiſtoricus Senenſis, in vita Friderici Imp. p. 97.* Iuſtinianus Vrbis legatus Maximiliano Caeſari, ut imminens Caeſaris bellum averteret, ſenatus de reſtitutione ſententiam aperuit, et promotos a continentis ora fines ad Imperii, ducatusqve Auſtriae detrimentum pertinere, haudqvaqvam diſſimulavit, et urbem omnium, qvae in continenti poſſideat, iuri renunciaturam, publicae voluntatis interpres dixit. *lib. VIII. hiſt. Franc. Gvicciardini.* Veritatem rei geſtae firmat *Ludovicus Tubero*, et ſcriptori Florentino, cuius fidem multi ſuſpectam habent, permagnum pondus affert, ingenue ſcribens, *voluiſſe omnibus Italiae urbibus, totoqve continenti cedere, et inſuper qvinqvaginta millia nummum, qvae in ſingulos annos penderent, promiſiſſe: de temporibus ſuis lib. IX. p. 245.* Neqve enim urbes illae religione obſeqvii ſe exolvere potuerunt; Caeſares autem eo minus priſtinum in eas ius amiſerunt, qvod Vicariis et fiduciariis dominis *Ludovico Deckio, Scalanis, Sfortiis*, et obligatis ſacramento clientibus ademptae ſunt, ſalvis tamen rationibus Caeſarum, qvippe ſummorum et *naturalium* Italiae dominorum, qvi omnem alienandi ſuſpicionem evitarunt, et a ceſſione iuris Caeſarei conſtanter abhorruerunt, nec modo retinendi, ſed etiam, ſi qvaedam erepta eſſent, repetendi voluntatem ſignis bene multis declararunt. Haud dubitandum eſt, qvin reverentia eorum, qvi ita poſſident, animos ſubeat, ut Caeſa-

ſa-

ſares, nondum remiſſo in mediterraneas urbes nexu, fide et officiis colant, et proferendorum finium ergo nihil turbent, memores illorum temporum, qvibus fines non ultra inſulas et ſtagna urbis patebant.

XXII. Extant publicae Imperatorum tabulae, et clientelarum regni Italici indices, qvibus nomina urbium fide et obſeqvio Imperatoribus devinctarum continentur. At in noviſſima *Gerzvveileri* deſignatione plures clientelae et urbes, qvae ad imperium ac regnum Italiae pertinent, omiſſae ſunt, vel qvia ſuperiori ſtatu mutato, erant in ditione principum, vel qvia privilegiis et immunitate munerum, qvibus tunc perqvirendis non ſuppetebat otium, ſe tueri cupiebant: vel qvia ob inopiam et difficultates numarias, ſalva in eas ſumma imperii iurisdictione, ad tempus negligebantur: Caeſari nihilominus ſe audientes eſſe confirmabant, ſummamqve eius auctoritatem agnoſcebant: reliqvarum nomine principes et respublicae Caeſari, tanqvam ſummo capiti tenebantur. Sigillatim tractus ducatusqve *Lombardiae, eſt provincia utiqve nobilis, et pars Romani Imperii precioſa, in reſcripto Friderici II. apud Goldaſtum t. II. p. 51.* Qva de cauſa *Mediolanum Imperatoris et Imperii patrimonium dicitur, R. I. 1542. §. 3.* Qvin et *Finarium, Marchionatus* honore praeditum, eſt verum regni Italici membrum, ſententia Caroli V. poſt longam litis concertationem, victis iudicio, qvos *Iacobus Menochius* defendit, Liguribus, confirmatum. Ducatum hunc Ludovicus Boioarus, ſublato *Vicecomitum* principatu, in ditionem redegit, veterumqve Imperatorum exempla ſecutus, provinciam fecit, *teſte Muſſato in Ludovico Bav.* Sed poſtea cum *Vicecomitibus* in gratiam rediit, et Azonem cum Vicarii poteſtate conſtitutum, liberaliterqve habitum, maioribus qvoqve beneficiis ornavit. *Ripamontius dec. III. l. 2. p. 145.* Luzelburgici etiam cumulata liberalitate

 noti,

noti, summa nihilominus *Lombardiae* iura servarunt, nec regni eius, cui dictus principatus subest, curam abiecerunt. Docet hoc firmatqve liber, *Notitia status Etruriae*, inscriptus, et imperante Carolo IV. confectus, qvo fidelium Caesariqve obseqventium civitatum et castrorum nomina posteritatis memoriae traduntur, et perfidiae simul ac perduellionis reae vrbes, iure Imperatorum Regumqve integro, designantur. De *Senis*, et pluribus Tusciae locis regno Italiae comprehensis, sive per se Dux Mediolanensis possideat, sive aliis titulo fiduciario concedat, imperio devincitur. *Apulia* ut se habeat, supra attigi, cuius repetendae causa Henricus VII. et hoc mortuo, Ludovicus Boioarus, armis experiri voluerunt. De altero testes protuli, de altero tradit Albertus Argentinensis. *Ludovicus* (IV. Imp.) *terram Roberti Regis, scilicet Apuliam, ingredi intendebat. Robertus qvoqve collectis omnibus terram illam relinqvere, si Caesar accelerasset, et in provinciam intenderat se transferre. Chron. p. 124. Albertinus Mussatus in Ludovico Bav. p. 6.* Huius, qvod apparavit, belli caussa non aliunde sumpta est, qvam a violata imperantis auctoritate sanctissima, et utiqve a spreta *sacrosancti* Imperii summa, qva ad Apuliam pertinet, iurisdictione. De eiecto ex Apulia Rogerio, et iure per Lotharium II. vindicato, legendus est *Otto Frisingensis Chron. l. VII. c. 20.*

XXIII. Taurinorum principatus ad Italiam spectat, qvem veteres Langobardi, *ducatus* titulo, in ditione sua habuerunt, inter qvos non piget huc referre Agilulfum, et Garibaldum Taurinorum duces, qvorum meminit *Paulus Diaconus de gestis Longobard. d. l. III. c. 30. et l. IV. c. 53. ex eo Leander Albertus in descriptione Italiae, speciatim in Taurinis.* Franci deinde et Saxones per magistratus et vicarios huius ditionis populum rexerunt, et Taurinorum urbi praefectos imposuerunt, qvod de Henrico VII. tradit *Mussatus in vita eiusdem l. I. p. 3.*

p.3. Illi Caesarum, pro qvibus curabant, beneficio Comites facti, et *Marchiones* dicti sunt, qvod custodirent claustra Alpium, qvibus Italia aditur. Ita coepit et institutus est *Pedemontis* principatus, extra Sabaudiae fines in Gallia subalpina, et in ipsa adeo Italia Langobardica, cuius partem cis et trans Padum complectitur, acqvisitus. Apte distingvit Mussatus, et indicat tractus in duo regna descriptos, ac diverso iure et ditione comprehensos. *Ameus* (Amedaeus Comes huius nominis IV. qvi Henricum VII. Alpes transeuntem comitatus est) *Comes Sabaudiae* (in regno Arelatensi Germanicae ditionis) *provinciae Longobardiae* (in regno Italiae) *Comes, de gestis Henrici* VII. *l.* IV. *p.22.* Vterqve comitatus in principatum versus est, qvorum alter *ducatus* titulo in tractu Allobrogum et Sabaudia, alter apud inalpinos, qvorum caput Augusta Taurinorum est, constitutus, coniunctam habet dignitatem *Vicarii* per Italiam generalis, Thomae Allobrogum regulo, *Pedemontis* Comitatum adepto, Friderici II. auspicio concessam, sed primum a Sigismundo cum novo ducis Sabaudiae titulo, Amadaeo VIII. attributam, et perpetuo habendi iure confirmatam, qvae post varias superiorum temporum vicissitudines, ancipitemqve Caroli Emmanuelis II. fidem, summi auctoritate Principis adempta et reddita, atqv[illegible] Caesareae pactionis formulam relata, propterea qvod e[illegible]a Duci postliminio restituendam *Electores* ab eligendo Imperatore stipulati sunt, in *Capitul.* Leopold. §. 4. *et novissima Capit. Iosephi Regis* Roman. §. 4. adiecta, qvae fidem ducis obligat, clausula, ut Caesareis mandatis, inhibendi et avocandi causa editis, morem gerat, qvanqvam Caesar nihilominus in hodierno Duce Victore Amadaeo II. constantiam foedere et fideli officio dignam merito reqvirit. Is ceteroqvin in Gallia subalpina *Dux* est propter *Salassios*, Italiae transpadanae populos, ubi *Augusta Praetoria*, praecipua urbium, et caput gentis. *Marchionatus* Italiae *Vicariatus* muneri percommodus,

dus, atqve ob ſitum loci, tranſitusqve opportunitatem huius familiae Ducibus conceſſus et collatus, manifeſtum eſt Caeſarei iuris documentum. Mons Ferratus, Italiae Ciſpadanae principatus, ſententia Caroli V. Imp. Carolo III. Allobrogum duci abiudicatus eſt, ſed litem iudicio Caeſaris ſopitam, et denuo excitatam, pactio Ratisbonae, et Claraſci inita finiit, ac noviſſime pax Veſtphalica firmavit. *P. Bizarus, Ant. Poſſevinus, Ripamontius, Inſtr. pac. Monaſter. §. Item ne controverſiae, Capitul. Leopoldi, et Ioſephi §. cit.* Omnia huius Ducis iura, beneficio Caeſarum conſtant, et poſſeſſiones qvaedam, nexu beneficiario ſolutae, continentur imperio Caeſaris, qvod remiſſo clientelae vinculo, adhuc iure ſummae poteſtatis manet.

XXIV. Mantuae ducatus beneficio et fide Caeſari obligatus eſt; *Marchionatum* Sigismundus inſtituit, qvem alii ad ultima Ottonis M. tempora reiiciunt, nulla veterum auctoritate, indiciis etiam contrariis, qvae vitium *Ottoniani diplomatis* produnt. Antea enim in ea urbe comites et vicarii Caeſarum *poteſtatis* titulo curarunt, et probato Caeſaribus obſeqvio, potentiam ſimul et dignitatem auxerunt, cumqve illi principum Italiae lites dirimerent, cauſa cognita, plerunqve Gonzagae duces vicerunt, et fide non ſuſpecta, officiisqve ſinceris ſummos augusti nominis Principes ſibi devinxerunt. Sed Carolus Gonzaga Nivernius, cum Ferdinandi II. auctoritatem negligeret, legibus et armis ad obſeqvium redactus, Caeſari ſacramento fidem obſtrinxit, ab eoqve tempore Vincentio II. agnato legitime ſucceſſit. Hodiernus Dux Carolus IV. inconſulto beneficii domino, Vrbem Caſalenſem externo regi vendidit, atqve ab officio fiduciarii Principis diſceſſit, qvam Caeſar ſuperiore anno ſuis foederatorumqve armis recepit, adituqve Padi firmato, qvietem Italiae et pacem denuo ſtabilivit. *De rebus Mantuanis legendi Iulianus Goſellinus, Antonius Poſſevinus, Baptiſta Saccbus, in eumqve P. Lambecius, de bello*

Man-

Mantuano Vassembergius, aliiqve. Eandem obseqvii gloriam Caesari debet *Gvardistallum*, ducatus honore praeditum, iure et ditione cum ducatu Mantuae denuo coniunctum, *Gvastalla* hodie nominatur. Novellaria, Italis *Novellara*, cum principatu huius nominis, perinde ac Mantuanus, cum qvo necessitudinem habet, legibus imperii tenetur. Qvorsum spectant *Bozolum et Castellio Stiverorum, vulgo Bozzolo, et Castiglione.*

XXV. Mutina ab initio regni Langobardici maiestatem Imperatoris coluit, et mutato Vicariorum regimine, duces accepit, praemiumqve fidei aeqve ac *Regium* tulit. Primus Dux Mutinae et Regii constitutus est Borsius, Marchio Atestinus, a Friderico III. illac transeunte, ad novam dignitatem evectus. *Aeneas Sylvius in vita Friderici p. 94. Io. Baptista Pigna histor. l. VII.* Legitima Borsii soboles defecit in Alfonso II. et uterqve adeo ducatus ad Imperatorem iure *caduci* pervenit, sed Rudolphus II. successionem impertitus est *Caesari Atestino*, Alfonsi nothi filio, sub lege fidelis obseqvii, qvod Imperatori et Regi Italiae debetur. Contra fecit nuper Franciscus I. et spreta Ferdinandi III. auctoritate, milites ad oppugnandos Insubres in aciem eduxit, ducatumqve finitimum externo transalpini Regis auxilio nixus vastavit. Idcirco Ferdinandus pro constituenda Italiae pace annitens, remedium ei malo paravit, et ni ab armis desisteret, poena amissionis beneficiorum, et proscriptionis publicae denunciata, exemplum Henrici VII. secutus, a proposito retraxit Ducem. *V. post Aeneam, Gvicciardinum, Pignam, Alf. Loschi, et auctor de iustitia armorum Imp. contra Mutinae Regiiqve Ducem, et discussio qverelarum, pro defensione Imperatoris scripta.*

XXVI. Etruriae Ducatus consilio et opibus Mediceis fundatus, et auspicio beneficioqve Caroli V. constitutus, annitente inprimis Clemente VII. ut gentis suae potentiam in per-

vetusta et splendida Etruscorum urbe confirmaret. Respondit huius consilio eventus, et *Florentiae*, armis ad obseqvium redactae, pro summo Caesaris in urbem imperio Alexander Mediceus, Laurentii filius, dux impositus, eoqve caeso Cosmus, principatum urbis volente etiam populo adeptus, *Senarum* urbem, in fundo imperii sitam, adiecit, ea lege, ut Regis Hispaniae beneficio urbem et agrum possideret deinceps et agnosceret; Rex autem eo nomine Imperio, nemine interiecto, beneficiarius maneret. Clientela ergo Senensis est *subfeudi* iure constituta, et cum imperio, ad qvod pertinet, et a qvo Hispanus suscipit, etiamnum coniuncta. Igitur decreto Pii V. intercessum est, qvo hic Cosmum Etruriae Regem appellare voluit, obnitente Maximiliano II. auctoritatis suae, et Imperii causa, qvod unus ille Imperator Augustus, et Rex Italiae esset, neqve alius in Italia *imperiali et regia* principes creare, aut principibus ius dicere, et tribuere dignitates principales posset. Res tandem eo deducta est, ut Cosmus in magni Ducis titulo acqviesceret, et Etruria, qvae nunqvam duces, aliqvando Marchiones sub Regum potestate habuit, in conditione et fortuna magni ducatus permaneret. Nihilo magis *Pisanae* urbis iuri renunciatum est, qvae Imperatores omni honore cultuqve affecit, etiam Ludovicum IV. acerrimum iuris Caesarei vindicem, ut est apud Mussatum. *Pisas*, inqvit, *ubi Ludovici obedientia, et fides imperii servabantur, in Ludov. Bav. p. 5.* Nec vero Austrii, urbem agrumqve Pisanum a regno Italiae abstraxerunt, neqve summam eius potestatem in Mediceos transtulerunt, nec per leges Imperii transferre potuerunt, qvippe qvas ipsimet Austrii possessoribus malae fidei saepe obiecerunt. Facessant igitur et valeant nugigeruli isti, qvi Tusciae Liguriaeqve urbes a Rudolpho I. venditas, et Italiam fere reliqvam a Luzelburgicis venundatam atqve abalienatam, audaci, et animadversione digna licentia scribunt. Ex Thuano gravi, et rerum perito

scri-

ſcriptore liqvet, Coſmum pro fiduciario Imperii principe habitum ſemper et agnitum, eiusqve filium et ſucceſſorem Franciſcum, in paterna dignitate, et magno Etruriae ducatu a Maximiliano II. Caeſare confirmatum, qvod nemo ſit, qvin exiſtimet, a ſummo directoqve Caeſaris dominio proficiſci. *Hiſtor. lib. LIV. et* LX. Nihil addo de oppidis, et *dominiis* minoribus aliis, qvae magnus Dux proxime, aut remote beneficio Imperii agnoſcit. Similiter atqve ſe res habet cum *Ilva*, maris Tyrrheni inſula, cuius partem, et nominatim oppidum portumqve Ferrarium eodem iure, ſed interveniente beneficiario propiore, tenet, atqve huius dominii ratione *ſubvaſallus* Imperii conſtituitur, et uſu tribunalium vocatur.

XXVII. Parma et Placentia in ſolo Langobardico ſitae, et diu in ducatum Langobardici nominis conflatae, at poſtea velut ſoluta compage ſeparatae ſunt, atqve ad ditionem Pontificiam traductae, neqve ſic tamen prorſus a iure Imperii exemptae. Vrbium harum ea qvondam conditio fuit, ut a vicariis et poteſtatibus, qvemadmodum aliae regni Italici urbes, regerentur, eaqve de cauſa inter Langobardicas, et Caeſarum nomine imperioqve conſtitutas referrentur. Parmenſes Ludovico IV. Imp. fideles extitiſſe, narrat *Muſſatus in eo, p. 8.* Placentiam Mediolano adiectam, res Maphaei *Vicecomitis* confirmant, qvam iure huius ducatus repetiit, ac reddi poſtulavit Carolus V. *qvod ex Gvicciardino et Thuano conſtat.* Praeter duos hos ducatus alias clientelas, et ſine dubitatione Imperio devinctas habent, qvas Imperatorum conceſſu accipiunt, et conſervant. Omitto reliqvos, et minores Italiae Principes, Imperatorum auctoritate beneficioqve conſtitutos, et fide ac ſacramenti religione Imperatoribus devinctos, aut remote ſaltem, interiecto propiore aliqvo principe, clientelae vinculo illigatos, omnes tamen arctiſſima officiorum neceſſitudine capiti ſuo coniunctos, et uno, qvod neminem excipit, Imperio compre-

prehensos. Qvo loco numeroqve sunt cuncti duces et principes, qvos universa qvidem Langobardia habet, qvos Gallia Cisalpina et subalpina citra atqve ultra Padum includit, qvos Liguria et Etruria, non exclusis Genua et Luca urbibus, continet, qvos deniqve omnes regni Veteris Italici reliqviae trans Apenninum complectuntur. Magnum ergo decus, nostra memoria, ad Germaniam accessit, qvod LEOPOLDVS, instaurata per Italiam auctoritate, et recepto ad Padum castro *Casalensi*, regnum illud in obseqvio confirmatum, ab externo dominatu liberavit, ac iure suo regio, qvod in Italia obtinet, usus est, et collationes belli Italici causa imperavit, *Xenia* antiqvo, necdum antiqvato Imperatorum iure exegit, lites Principum Italiae diremit, negotia successionis, tutelae, legibus composuit, regionum et finium controversias decidit, deqve omnibus ad *regalia* pertinentibus more maiorum cognovit et iudicavit, ac munere tam iusto, qvam omnibus Augustis glorioso perfunctus, non modo nullum *derelicti* signum, sed nullam qvoqve *derelinqvendi* suspicionem praebuit, constituto per Italiam *fisci Imperialis Advocato*, ac demandatis Comiti Mediobarbo partibus, qvos pro fide sua, et dignitate publica sustineret, regniqve Italici clientelas, et partes earum atqve accessiones, ex superiorum temporum caligine in lucem revocaret, perqvireret, et summo Italiae iudici denunciaret: cuius rei, vindicatiqve Caesarei ultra Alpes et Apenninum iuris, monumentum Augusto vindici aeternum apud posteros extabit, et omnes qvotqvot futuri sunt, successores admonebit, AVGVSTOS non minuere Imperium, sed augere, id qvod ante Leopoldum dixit, et simili exemplo comprobavit Fridericus IV. ex augusta Austriorum gente Imperator.

):o:(